

קובץ
הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה ובחסידות

בלק
גליון מד (רמג)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טרא' עוועניו • ברוקלין, ניו יארק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים וארבע לבריאה

בס"ד עש"ק פ' בלק תה"י שנת דברי משיח

ת ו כ ו ה ע נ י נ י ם

ג ..... פתח דבר

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

ד ..... ס"ת יש לו דין מקום
ו ..... הזאה במתים לעתיד לבא

ר מ ב " ם

ז ..... הערות ברמב"ם ס' היד בשיעור היומי
ט ..... ב' ימים יו"ט בא"י .....
י ..... הערות ברמב"ם ס' היד הל' חמץ ומצה
יא ..... כנ"ל הל' ציצית
יא ..... כנ"ל הל' ברכות
יג ..... כנ"ל הל' תפילה (גליון)

נ ג ל ה

יג ..... המוציא מרה"י לרה"ר בשכחת הפץ (גליון)
יד ..... בפרש"י "ואת בעירם" מכאן שחם וכו' .....

ח ס י ד ו ת

טו ..... החידוש בכריאה יש מאין יותר מקריעת ים סוף .....

ש י ח ו ת

טז ..... שבת שלפני שבעת ימי בראשית
טז ..... דרגות בלשונות .....
יז ..... כמ"ש הדרישה ביו"ד סרמ"ו סק"ב
יז ..... בהביאור בפרש"י מכאן למי שמבקשים וכו' לא יהא -
יז ..... אכזרי מלמחול .....
ח ..... למה אי אפשר ללמוד מאברהם שהמחל לא יהי' אכזרי
יח ..... תוכן ענין השלישי .....
יט ..... בקבלת התורה היו ישראל בתנוע של תשוקה וגעגועים .....

פ ת ח ד ב ר

בעמדינו עכשיו בימי התחלת הקיץ, הננו מוצאים לנחוץ לעורר את אנ"ש והת' שיחיו, שבכדי שנוכל להמשיך בעבודתינו להוציא לאור הגליון מדי שבוע בשבוע במשך כל ימי הקיץ, אנו צריכים לעזר ולסיוע מיוחד בקבלת חומר ע"מ להדפיסם.

ע"כ אנו מבקשים את כל אנ"ש והת' שיחיו שישתדלו ביתר שאת ויתר עוז לעזור ולסייע לנו ע"י השתתפותם בהערות וביאורים כו' לעתים תכופות, הן בלקו"ש, והן בשיחות קודש, ברמב"ם בנגלה וחסידות, כמאמר רז"ל אין ביהמ"ד בלי חידוש, ויגעת ומצאת תאמין.

המערכת

עשי"ק פ' בלק ה'תשד"מ

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בלקו"ש פ' נשא מכאר מ"ש הרמב"ם (הל' ס"ת פ"י ה"י) "מצוה לייחד לספר תורה מקום ולכבדו ולהדרו יותר מדאי דברים שבלוחות הברית הן הן שבכל ספר וספר" דכאן מתחיל ענין חדש, אודות דין כבוד מצד החפצא דס"ת, דכשם שבארון מצד הלוחות הברית שבו יש לו דין "מקום" מצד כבוד התורה, עד"ז הוא מצד החפצא דס"ת שצריך לייחד לו מקום ולכבד גם המקום, וזהו גם מ"ש הרמב"ם בהל' שלאח"ז דכשמהלך ממקום למקום אם אין שם פחד מניח ס"ת בחיקו, דזהו משום הדין מקום שיש בס"ת גם בעת הליכתו, כמו שהי' בהארון, יעו"ש בארוכה.

ויש להעיר בזה במ"ש הרמב"ם בתשובותיו. (סי' פ"א) וז"ל: שאלה בעלי' אשר על ביהכנ"ס ובה צד אחר מכוון על ההיכל אשר בו ספרי תורה המקודשים אם מותר לדור בבית זה, ואת"ל שבכל הבית אשר היא על בית הכנסת יכול לדור אך הצד אשר הוא מכוון על ההיכל מה דינו, ואם יכול לעשות מלאכתו כו' תשובה יכול לדור בבית אבל המקום אשר על ההיכל לא ואינו יכול לישן שם ולא להניח כלי מלאכתו, אבל בשאר הבית יעשה כרצונו עכ"ל. (וראה ברכ"י או"ח סי' קנ"א ושו"ת חיים שאל סי' נ"ו בזה).

וביאר דבריו (שמחלק בין עלי' שעל הארון לשאר ביהכנ"ס) בשו"ת אור המאיר סי' ע"ו להגר"מ שפירא זצ"ל עפ"י מ"ש המרדכי שבת פ"א וז"ל: כו' ר"מ אינו יודע איסור גמור להשתמש בעלי' שע"ג בהכנ"ס דאפילו גגין ועליות בעזרה לא נתקדשו כו' ושמה דמי לעליות היכל דנתקדשו דמקדש מעט שלנו יש לנהוג קדושה קצת מעין קדושת היכל ועליות היכל נתקדשו, ע"כ. אבל המהרי"ט (יו"ד סי' ד') חולק ע"ז דעליות ביהכנ"ס אין להם קדושה דדי שנדמה ביהכנ"ס לקדושת העזרה, עי"ש, וא"כ י"ל דשיטת הרמב"ם דכל ביהכנ"ס יש לו דין עזרה, אבל מקום ארון הקודש יש לו קדושת היכל שהוא דוגמת הארון שבהיכל, ומה"ט קורא להארון היכל כמ"ש בהל' תפלה פ"א ה"ב, ומשום הכי מחלק בין עלי' שע"ג שאר ביהכנ"ס לעלי' שע"ג ההיכל, כיון דקיימ"ל דעליות היכל נתקדשו, עכתו"ד.

ולפי השיחה אפשר לומר דהרמב"ם לשיטתו קאי, דכשם שיש דין "מקום" מצד הארון, כמו"כ יש דין "מקום" מצד הס"ת שבו שני לוחות הברית, ודין מקום זה נעשה כקדושת ההיכל, דלכן אפי' העלי' מתקדש, ועפ"ז מובן ג"כ הטעם שצריך לכבד אפי' המקום (כנ"ל) דנעשה כעין קדושת ההיכל.

ועי' ג"כ בס' חסידים אות תתי"ב ובברית עולם להחיד"א שם דסב"ל כמ"ש הרמב"ם.

(ב) ועי' ברכות כד, א, התולה תפילין יתלו לו חייו כו' וכי תלה רבי בכיסתא תלה, אי הכי מאי למימרא מהו דתימא תיבעי הנחה כספר תורה קמ"ל, עיי"ש. ולפי השיחה אפשר לומר דהא דס"ת שאני ובעינן רק הנחה, הוא משום הדין "מקום" שצריך להס"ת כמו בהארון, ובעינן שיהא מונח על מקום ממש.

ועי' בעינים למשפט ברכות שם שנשאר בצ"ע על הרמב"ם למה השמיט דין זה דס"ת שאני מתפילין דאפי' בכיסתא אסור לתלות, והזכיר הדין רק לגבי תפילין (הל' תפילין פ"ד ה"ט) דבכיסתא שרי עיי"ש. אבל לפי הנ"ל אפשר לומר דזה נכלל כבר במ"ש הרמב"ם כנ"ל דיש דין מקום מצד הס"ת כמו בב' לוחות הברית, ובמילא מובן דאסור לתלותו.

ועפ"ז אולי אפשר לבאר ג"כ טעם הדעות דסב"ל דאפילו אם הס"ת עומד בארון הקודש ותולה הארון קודש אסור, דבעינן שהארון קודש יהי' מונח על הקרקע דוקא (ראה כף החיים סי' מ' ס"ק ב', ובס' מקראי קודש סי' ג', ובס' כתר אפרים סי' ל"ז בארוכה, ועוד) ואולי אפ"ל דכשם שלהארון שבמשכן הי' דין מקום אף להארון דלכך הי' צ"ל בכתף דוקא, כן הוא בכל ארון קודש דבעינן שיהא מונח על "מקום", אבל לא לתלות אותו.

ועי' גם ברש"י אבות פ"ד מ"ו: כל המכבד את התורה "שאינה מניחה אלא במקום קדוש", ואפ"ל דכוונת רש"י היא גם כהרמב"ם, דכשם שבהלוחות יש דין מקום מצד כבוד התורה, ולכן היו גם מונחות בארון שהוא מקום מהודר כו', עד"ז יש דין מקום לס"ת ובעינן מקום קדוש דוקא.

ועי' מנחות כז, ב, אלא דמקדש שני שלא הווי ארון וכפורת ה"נ דלא עביד הזאות, אמר רבה בר עולא אמר קרא וכפר את מקדש הקודש, מקום המקודש לקודש, ע"כ. ולכן הי' מזה על מקום הארון אף דליכא ארון עיי"ש, ואפ"ל דזהו ג"כ כמבואר בהשיחה מצד הדין מקום שיש להארון, דה"ז מקומו של הארון, לכן אפי' בבית שני שמעולם לא הי' שם הארון, מ"מ כיון דזהו מקומו של הארון ה"ה כחלק מהארון ואפשר להזות גם שם (ועי' בס' תורת הקודש ח"א סי' נ"ד אות ד').

(ג) בהשאלה ברש"י בהתוועדות שבת ר"ח תמוז (חקת כא, ז) דלכאורה למה רק ילפינן מכאן למי שמבקשים ממנו מחילה שלא יהא אכזרי מלמחול, ואי אפשר ללמוד זה ממקום אחר וכהך דאברהם ואבימלך?

לכאורה שם פירש"י (כ, יד) ויתן לאברהם "כדי שיתפיים ויתפלל עליו" וא"כ בפשוטו של מקרא אפשר לדחות, דאין הוכחה מכאן דאם מבקש ממנו שימחול לו, שהוא צריך למחול, והתם שאני, אבל הכא אמרו רק חטאנו וביקשו שיתפלל עבורם.

עוד יש להעיר במ"ש בס' חסידים (ש"ס) וז"ל: החובל כחבירו אע"פ שלא ביקש החובל מן הנחבל שימחל צריך הנחבל שיבקש עליו רחמים שנאמר ויתפלל אברהם אל האלקים וירפא: אלקים את אבימלך כו' עכ"ל, ועי' במקור חסד שם להגר"ר מרגליות ז"ל שציין ג"כ לתוספתא ב"ק ספ"ק, עיי"ש עוד. דלפי"ז נמצא דאבימלך אפילו לא ביקש מאברהם שימחול לו, ואדרבה אבימלך אמר מה חטאתי לך וגו', וא"כ אין זה שיך לעניננו דכאן? אבל לפי מ"ש רש"י הנ"ל דלכן נתן לאברהם צאן ובקר כו' כדי שיתפיים, נמצא דזהו"ע של בקשת מחילה, במילא שפיר מובן השאלה דלמה אי אפשר ללמדו משם כפשטש"מ.

ועי' ברמב"ם הל' דעות פ"ו ה"ו שכתב: "ואם חזר ובקש ממנו למחול לו צריך למחול. ולא יהא המוחל אכזרי שנאמר ויתפלל אברהם אל האלקים", ובהל' תשובה פ"ב ה"י הוסיף בזה "מוחל בלב שלם ובנפש חפיצה" ומביא ראי' מהגבעונים. ובהל' ת"ת פ"ז ה"ג כתב דכן דרך חסידים הראשונים שומעים חרפתם ואינן משיבין ולא עוד אלא שמוחלים למחרף וסולחים לו, עיי"ש. (וכנראה דזהו אפילו בלי בקשת מחילה). ובהל' חובל ומזיק פ"ה ה"י כתב ג"כ דאם ידע שהמבקש שב מחטאו ימחול לו. עיי"ש.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

ב. בלקו"ש חלק ח"י (ב) מסביר שאלות אנשי אלכסנדרי' לריב"ח בסוף מס' נדה, ושאלה שלישית ה"י מתים לעתיד לבא צריכין הזאה או אין צריכין אמר להן וכו' איכא דאמרי לכשיכוא משה רבינו עמהם. ועי"ש בסעי' י' ביאור השאלה ותירוץ הראשון ובסעי' י"ב מסביר כ"ק אד"ש האיכא דאמרי דתלוי במציאות איך תהי' אופן התחיל' לעת"ל א) שהתחיל' יהי' מעצם לוז דהיינו שלא יהי' גוף חדש לגמרי אלא שהגוף "יכנה" מהעצם לוז וזהו מש"כ "יחיו מתיך" ולא יברא. (ב) "אינו משתייר מן הגוף אלא כמלא תרווד רקב וכו' דהיינו שהגוף בשעת התחיל' יהי' חדש לגמרי ע"ש ושזה תלוי אם משה רבינו עמהם או לא ע"ש בארוכה.

והנה עפ"י"ז יומתק ביותר לשון המשנה "כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב" אף שלשנם כאלו (ראה רמב"ם הל' תשובה

פ"ג הל' ו') שאין להם חלק לעוה"ב. ולכאורה מה פלי' כל ישראל (ועל' תשובות וביאורים סל' ח' בארוכה).

אלא דעפ"י הנ"ל יוכן דאפלי' אלו שאין להם חלק לעוה"ב היינו הגופים שלהם אבל ע"י מה ש"אינו משתליר מן הגוף אלא כמלא תרוד רב וכו' ושיבנה גוף חדש והגוף הזה יקום לעוה"ב. וזה הפלי' כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב. ועל' בהשיחה הנ"ל סע"י י"ז "אלע וועלען אויפשטיין נשמות בגופים".

הרב משה אהרן צבי ווייס

- ברוקלין נ.י. -

ר מ ב " ם

ג. בשיעור רמב"ם יומי יום ה' הל' תעניות פ"ה, בין החמשה דברים שאירעו בת"ב "ונלכדה" עיר גדולה וביתר שמה והיו בה אלפים ורבבות מישראל והל' להם מלך גדול ודימו כל ישראל וגדולי החכמים שהוא המלך המשיח. ונפל ביד גוים ונהרגו כולם והיתה צרה גדולה כמו חורבן המקדש".

ויל"ע בשינוי לשון הרמב"ם כאן לגבי לשונו בהל' מלכים פל"א ה"ב "ודימה הוא (ר"ע) וכל חכמי דורו שהוא המלך המשיח עד שנהרג בעונות", והנה זה שלא כתב בהל' מלכים כמו שכ' בהל' תעניות "ודימו כל ישראל" כי שם בהל' מלכים בא להוכיח שהמלך המשיח אל"צ לעשות אותות ומופתים, ובזה נוגע רק דעת חכמי ישראל שמהם הראי' וההוכחה. אבל יל"ע למה לא כתב כאן בהל' תעניות ההדגשה וכל חכמי דורו, ולכאן אין לומר, שהמדובר בהל' תעניות הוא רק באלו שהל' בביתר, שהרי לשון הרמב"ם הוא "ודימו כל ישראל", ששמע לא רק אלו שבביתר. וע"ז ממשיך "וגדולי החכמים". [מה שכאן כ' "ונפל ביד גוים", ובהל' מלכים "עד שנהרג בעונות", כמדומה מתורץ ע"פ שיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א י"א ניסן תשל"ג והתוועדות שלאח"ז, אינו תח"ל].

אבל צע"ק עצם הענין למאי נפק"מ כאן בהל' תעניות כל פרטים אלו "ודימו כל ישראל וגדולי החכמים שהוא המלך המשיח", האם זה מוסיף בה"צרה גדולה",

ובאם לא היו מדמין שהוא המלך המשיח, האם אי"ז "צרה גדולה" שנהרג מלך גדול ו"אלפים ורבבות מישראל" ואולי הוסיף זה כי בזה מודגש יותר שה"צרה גדולה" הוא "כמו חורבן ביהמ"ק" ועצ"ע.

ב) קיצור מהדברים שנאמרו כעת סעודת סיום ספר זמנים ברמב"ם (אור ליום ועש"ק):

השייכות דהל' אישות לסוף ספר זמנים נוסף על הפשוט דהרמב"ם מסיים ע"ד "שלום ביתו שהרי בש"ס נעתק לעשות שלום בין איש לאשתו".

י"ל עוד ע"פ המבואר בלקו"ש חט"ו ע' 372 ואילך בבואור הלכה האחרונה בספר זמנים ועי"ש בהערה 37 "עפ"ז יש להוסיף בנעוץ תחלתו בסופן שברמב"ם ריש ספר זמנים וסיומו: מתחיל בב' הענינים שביתה בשביעי ממלאכה מצות עשה... וכל העושה בו מלאכה ביטל מ"ע ועבר על ל"ת", ומסיים בב' הענינים: "נר ביתו ונר חנוכה, זכרון הנס - חיוב, ושלום בית - שלילה".

וגם בריש הל' אישות מדובר ומודגש בב' הענינים (א) קנין האשה לבעלה בא' משלשה דברים שהאשה נקנית - חיוב, (ב) זה שאסר לה מכו"ע, והבא עלי' חייב כו' - שלילה.

כן להעיר (ע"ד הרמז עכ"פ), שהרי הסיום דהל' חנוכה שכל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם כו', ובריש הל' אישות מתחיל הרמב"ם "קודם מ"ת כו', כיון שניתנה תורה נצטוו ישראל כו'", סגנון בלתי רגיל בספריו.

ג) יל"ע בסדר הרמב"ם בספר נשים שמקדים הל' אישות להל' גירושין, דהנה בהקדמת הרמב"ם לפיה"מ לאחרי שמאריך להקשות על הסדר בש"ס מפני מה סידר קדושין לבסוף כ' "שסידורם נעשה כך מפני שהי' רצונו לילך ע"ד הכתוב שהקדים גירושין קודם נשואין והוא מה שאמר הקב"ה וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר.

ולכאורה עפ"ז גם הרמב"ם הו"ל לילך בסדר זה, אבל כד דייקת מדברי הרמב"ם שם גופא מוכן התירוץ, שהרי הרמב"ם בא שם ליתן טעם רק ע"ז שקידושין הוא אחר גיטין, וכפי שמסיים "ומתוך דברו שאמר והיתה לאיש אחר למדנו פרק מפרקי הקדושין".

אבל התחלה סדר נשים בש"ס הוא ב"יבמות וכתובות שענינם אחד והוא ענין ביאה ושיהי' דבריהם נקשרים" (ל' הרמב"ם בפיה"מ שם ועי"ש ע"ד הסדר דיבמות ואח"כ כתובות). משא"כ ברמב"ם הרי ההלכות נק' הל' אישות (וראה תוכן המצות שבהכותרת). ובענין המצות על סדר הלכות הרמב"ם כ' "ספר רביעי אכלול בו המצות של בעילה כגון קידושין וגירושין ויבום וחליצה כו'". ועצ"ע.

הרב נח שרייבר

- ברוקלין נ.י. -

ד. ברמב"ם הלכות קידוש החודש פ"ה הלכה ט' י' י"א וי"ב
 כותב הרמב"ם שאין עשית יו"ט שני תלוי בקירבת מקום
 לירושלים - אלא היא תלוי במקום ששלוחי ב"ד הגיעו,
 - ולכן עיר שנתחדשה בא"י צריכה לנהוג שני יו"ט (מדברי
 סופרים).

לפ"ז צריך להבין מהו ההיתר לבני א"י כיום - שהם
 נוהגים בישובים שנתחדשו יו"ט אחד, - בזמן שענין זה נוגע
 לכמה וכמה איסורים מד"ס, כחמץ, חילול יו"ט וכדומה.

והנה הריטב"א בר"ה דף י"ח כותב שבני א"י הולכים
 אחר מנהג א"י, ובני חו"ל הולכים אחר מנהג חו"ל, שלכאורה
 לפ"ז אפשר לישוב מנהג בני א"י.

אך לכאורה יש עדיין לתמוה על המנהג:

דהנה לא רק דעדיין לא מצאנו שום פוסק שיחלוק על
 הרמב"ם, אלא אדרבה מצינו כמה וכמה שהורו להלכה כפוסק
 הרמב"ם.

דהנה בברכי יוסף ס"י תצ"ו סעיף ט', מביא פלוגתא
 בהנוגע לערים יפו ורמלה שלדעת בעל פרי אדמה צריכים לעשות
 שני יו"ט, ולדעת ר' יצחק הכהן ומהר"א יצחקי עושים יום
 אחד בלבד, - ופשוט הדבר לכל המעין שם שכל מחלוקתם היא אם
 לערים יפו ורמלה הגיעו שלוחי ב"ד או לאו אך בודאי
 במקומות שבודאי לא הגיעו שלוחי ב"ד צריכים לעשות שני
 יו"ט אפי' בא"י, ובכף החיים שם מביא מהכפתור ופרח שברמלה
 עושים שני יו"ט.

וכן בשו"ת צפנת פענח ס"י נ"ב פוסק להלכה שבפתח-תקוה
 צריכים לעשות שני יו"ט, וקובל ע"ז שלא שומעים לו.

יוצא מהנ"ל שבא"י במקומות הישוב החדשים צריכים
 לעשות שני יו"ט, וא"כ צריך להבין את ההנהגה שעד היום
 שעושים יום אחד בלבד.

ואבקש מקוראי הגליון אולי יוכלו להעיר ולהאיר
 בענין זה*.

מ. ברקאי

- ברוקלין נ.י. -

 (* ע"י מ"ש בארוכה בענין זה בשאלת יעב"ץ ח"א ס"י
 קס"ח, ובס' ארץ חיים או"ח ס"י תצ"ו).

ה. איתא ברמב"ם הל' חמץ ומצה פ"ב הלכה י: "הניח תשעה צבורין של מצה ואחד של חמץ ובא עכבר ונטל ולא ידענו אם חמץ אם מצה נטל ונכנס לבית בדוק צריך לבדוק וכו'".

והשיג עליו הראב"ד וז"ל: "לא מיחורא הא מילתא אלא לענין ביטול אבל לענין בדיקה ספיקא דרבנן הוא".

והביא המגיד משנה שהרמב"ם אזיל לשיטת רש"י והגאונים, ומוסיף וז"ל: "וכתב הרא"ה ז"ל שהטעם דאע"ג דספיקא דרבנן היא כיון שבדיקת חמץ תחילתה על הספק החמירו בספקא יותר משאר ספיקות של דבריהם".

וצ"ע דהא בהלכה שלאחרי זה (היא"א) "שני ציבורין אחד של חמץ ואחד של מצה ושני בתים אחד בדוק ואחד שאינו בדוק ובאו שני עכברים זה נטל חמץ וזה נטל מצה ואין ידוע לאיזה בית נכנס זה שנטל החמץ כו' אינו צריך לבדוק", ולפי דברי הרא"ה למה פסק הרמב"ם לקולא הא החמירו בספיקא דחמץ? וגם קשה מדף י' דפסחים "ציבור אחד של חמץ ולפניו ב' בתים בדוקין ואתא עכבר ושקל ולא ידעינן אי להאי על אי להאי על" ופירש"י בהדי' דמקילין וז"ל: "דכיון דבדיקת חמץ דרבנן תלינן לקולא ואמרינן לספקו מותר" (וכן פסק הרמב"ם בההמשך דהיא"א), והא המגיד משנה מביא שדעת רש"י כרמב"ם בספיקא דחמץ, שרבנן אזלינן לחומר?

ולכאורה יש לבאר שמחלוקת הרמב"ם והראב"ד לשיטתם, דהרמב"ם סובר דספיקא דאורייתא מדרבנן לחומרא, והיינו דמדאורייתא אין להחמיר בספק כלל, ואעפ"כ באו רבנן והחמירו לאיסור כאילו הוא חמץ ודאי מדרבנן, ובכך בעת שהעכבר בא ונטל "מתשע צבורין" הו' ספק שם קודם כניסתו לבית, כמ"ש "ולא ידענו אם חמץ אם מצה נטל", שהספק הו' בשעת נטילת הציבור, והחמירו רבנן ופסקו שציבור הו' כחמץ ודאי מדרבנן גם קודם שנכנס לבית, א"כ מובן שאפילו ביטול לא יועיל, דהא גם בודאי חמץ ואף שביטל, מדרבנן צריך בדיקה, וכן לא מועיל חזקה שהבית בדוק דהא אין ספק לפנינו, אלא הו' ודאי דרבנן, כמו כל חמץ דרבנן, ולכן פסק הרמב"ם שכלי צבורין צריך בדיקה.

ואפשר שזוהי כוונת הכסף משנה שם שפי' וז"ל: "משום דבעידנא דאתיליד ספיקא אם הוא חמץ או מצה הו' איסורא דאורייתא הלכך בעי בדיקא דספיקא דאורייתא לחומרא:

משא"כ בב' צבורין וב' בתים וכן בציבור אחד ולפניו ב' בתים אפשר לומר שאפילו הרמב"ם מודה שאחר ביטול אין חיוב לבדוק דהא בזמן שהיו עכברים לפנינו לא הו' מקום לספק, שהי' ידוע מה הו' בפי כל אחד ורק בזמן כניסתם לכת

לבתים נתערבו ואין אנו יודעים "אי להאי על אי להאי על",
ונמצא שזה אינו ספק דאורייתא אלא ספק דרבנן ומובן
שהרמב"ם ורש"י שמקילין, היות שספק דרבנן לקולא.

אבל שיטת הראב"ד היא שספיקא דאורייתא התורה עצמה
אוסרת דמטעם ספק איסור אסור, אבל מ"מ רק ספק הוי, ולכן
כתב הראב"ד שאיירי כשלא ביטל וספיקא דאורייתא לחומרא,
אבל אם יבטל החמץ, אז הוי ספק בדין זרבנן שפסקינן לקולא
לענין בדיקה.

הרב יוסף יצחק דענבורג
- ברזקלין נ.י. -

ו. כמה הערות בהרמב"ם ספ היד החזקה:

(א) בגליון האחרון (חקת מ"ג) הושמט הערה זו:
פרק י' הלכה ז': "בית שיש לו ס"ת אסור לשמש מטתו",
ע"כ.

צ"ע דכבר כתב דין זה ממש לעיל פ"ד הל' כ"ד בית
שיש לו תפילין או ס"ת אסור לשמש וכו' וצ"ע.

(ב) הלכות ציצית, פרק ב הלכה א "תכלת האמורה בתורה
בכל מקום היא הצמר הצבוע כפתוך שבכחול." ע"כ.

וראה בכס"מ דמקורו מגמ' מנחות שתכלת דומה לים וים
דומה לרקיע ע"כ.

ולפי"ז צ"ע לתווך עם המבואר לעיל הל' יסוה"ת פ"ג
ה"ב שמסביר תכונת הגלגלים (דגם הרקיע בתוכם) שאין להם
צבעים וז"ל: וזה שאנו רואין אותם כעין התכלת למראית העין
בלבד הוא לפי גובה האויר", עכ"ל.

ואולי י"ל דאיה"נ שאין להרקיע צבע אמיתי אבל עכ"פ
מכיון שנראה כך הרי עכ"פ יכולים לדמות לה ולומר שנעשה
תכלת באותו צבע, בסגנון אחר דיש חילוק אם התכלת צריך
להיות דומה לרקיע או דומה להצבע שברקיע דאי כאופן הא'
הרי להרקיע אין לו שום צבע כמפורש שם בהל' יסוה"ת ע"כ
צ"ל דדין תכלת הוא שיהי' דומה לצבע הרקיע, וכמפורש לקמן
בהל' זה דאם הוא צבע אחר אע"פ שהוא בדומה לרקיע פסול.

(ג) הלכות ברכות פ"א ה"ב: וכן מדברי סופרים לברך
אחר כל מה שיאכל וכל מה שישתה ע"כ.

ויש להקשות דלכאורה כבר כתב דין זה ממש לעיל סוף
הל' א' וז"ל: ומדברי סופרים אכל אפי' כזית מברך אחריו,
ולמה כופלו עוה"פ.

וביותר קשה הא גופה מה שכלל דין זה, דמדרבנן אכל אפ"ל כזית מברך, בהל' א' דמיירי בהמ"ע מדאורייתא.

ויל"ל - אף דדוחק הוא - בסה"א מסביר השיעורים דעליהם חייבים לברך. דמה"ת אינו חייב אלא א"כ שבע ומדרבנן אפ"ל על כזית (ועל' בכס"מ דמביא מברכות דף כ' ע"ב - דרש ר' עזירא וכי לא אשא פנים לישראל שכתבתי להם ואכלת ושבעת והם מדקדקים ע"ע עד כזית ועד כביצה דמפורש דמיירי בשיעורים).

ובהל' ב' מביא עצם ההלכה דמדרבנן חייב לברך אחר כל מה שיאכל, וממילא שעם ההכפלה מובן דבהל' א' שבא בהמשך לענין דשביעה ששייך רק לאוכלים ובה"ב דמביא עצם ההלכה דשייך גם בשתי' כותב עוה"פ דחייב לברך אחר כל מה שיאכל וכל מה שישתה.

ומתורץ ג"כ מה דכילל דין זה דאכל כזית חייב לברך אחריו גם בהל' א' כדלעיל דזה שייך להשיעורים.

שם, הלכה ד"י נמצאו כל הברכות וכו' ג' מינים וכו' וברכת הודאה שהן דרך שבח והודי' ובקשה כדי לזכור את הבורא תמיד וליראה ממנו. "ע"כ.

וקשה: א) בהל' לפני"ז ממש ביאר דין ברכת הודי' ובאריכות, ולמה חזר על כל הדין ובאריכות עוה"פ. הול"ל ג' מינים ברכות, הניי' וברכות מצות וברכות הודאה וזהו.

ב) בהל' ד' מוסיף דבר עקרי "וליראה ממנו". וצ"ע.

שם, הלכה טו: "התינוקת מלמדין אותן הברכות כתיקונן ואע"פ שהן מברכין לבטלה וכו' מותר ואין עונין אחריהן אמן. ע"כ.

ויש להקשות דלעיל הל' י"ג כבר כתב דתינוק המתלמד אין עונין אחרינו אמן. ולמה כופלו כאן עוה"פ.

ונראה לחלק דבהל' ג' מיירי בתינוק המתלמד דהיינו שלומד לעצמו או חוזר לעצמו מה שלמד כבר ומשמיענו דאין עונין אחרינו אמן.

אבל הו"א דכשלומדיו התינוקות את הברכות (משמעות הל' ט"ו) דהוי מותר, הו"א דעונין אחריהן אמן. קמ"ל דלא, ויומתק עפ"ז מה שבתחלת ההל' במי שמברך ברכה שאינה צריכה כ' ואסור לענות אחרינו אמן, ובתינוק לא כ"כ אלא אין עונין אחריהן דמשמע דהו"א דכן עונין דקיל טפי, קמ"ל.

פרק ד הלכה י: "עומד אדם על אמת המים... מפני שלכך נתכוין תחלה ע"כ.

ויש להבין למה דוקא בעובדא זה נתן הרמב"ם טעם להבין, ולא נתן טעמים בכל הדינים בהל' זה - ולמשל הדין דנטל אוכל ומברך עליו ונפל מידו דאינו נותן טעם שצריך לחזור ולברך. (והטעם שבריש ההל' דאין מברכין עד שיביא לפניו אינו טעם לענין זה).

וי"ל דהטעם כאן הוא חלק מההל' דמתי מותר לשתות מהמים הוא דוקא אם לכך נתכוין תחלה. משא"כ בכל הני דינים דלעיל, דודאי לא נתכוין שיפול או ישרוף.

בגליון דחגה"ש (מ) כתבתי להעיר בדברי הרמב"ם פי"ג מהל' תפילה ה"ח דמשה תיקן להם לישראל שיהיו קוראין בכל מועד ענינו ושואלין ודורשין וכו' ושאלתי דצריכים להבין השייכות דשואלין ודורשין לדיני קרה"ת במועדים. וע"ש התירוץ.

הנה אנה לידי ס' משנת יעבץ על או"ח ובהקדמה עמד על ענין זה וזהו תוכן ביאורו.

דיש שני חיובים דמועד חדא קרה"ת בפרשיות של המועדים ועוד להיות שובין בתושבע"פ בענין המועד. אלא שבזמן שהיו מתרגמין את התורה בשעת קרה"ת היו מקיימים בבת אחת שני החיובים של תקנת משרע"ה. בקריאת הפרשיות של המועדים ובתרגומן לפני הצבור, ע"כ.

וזה ביאור הרמב"ם שכולל שניהם בהל' א' בדיני קרה"ת.

הרב משה אהרן צבי ווייס

- ברוקלין נ.י. -

נ ג ל ה

ז. בגליון מא (רמ) השיג עלי הרב ש.מ. בענין מ"ש דאין הכרח מהרמב"ן דבחבילה ריצה עדיפא וע"ז הביא לשון הר"ן בשם הרמב"ן וכן מהרמב"ן כ"י מדריד שהק' על מ"ש רץ תחתיו עד שמגיע לביתו דאי הכי ניתני נמי מתני' הכי כו' ומתריך דדוקא נקט חבילה שהרץ בה אית לי' הכירא רבא אבל רץ בכיס לית לי' הכירא ואסור ומסיים הרב הנ"ל מוכח לרמב"ן בחבילה ריצה עדיפא ולולא ההפרש שבין חבילה לכיס, הי' כתוב היתר דריצה במתני'.

ולא הבנתי היכן מוכח כאן דלרמב"ן בחבילה ריצה

עדיפא ראי' משום הקושי', שלהרמב"ן הנה פשוט דקאי על מה שאמרו, דאין לו נכרי ולא חמור ולא חש"ו, יוליכה פ"פ מד"א, ואי ישנה גם ריצה הי' צ"ל, ואם אינו יכול להוליד פ"פ מד"א רץ, וז"פ.

וממשיך הרב הנ"ל דמ"ש הקו"א "לכך לא העתקתי דעתם".
הי' אפילו נימא דלא כהש"ג (ומ"ש הרב הנ"ל, אפי' נימא דלא
כהמ"מ (פ"ג ה"ט בשם הרמב"ן) - עירב מין בשאינו מינו
דהא כל המחלוקת בין השלטי גבורים לכאורה רבה לא קאי אלא
לפי הר"ן והרשב"א בשם הרמב"ן, ולא לפי המ"מ בשם הרמב"ן
ופשוט וכ"ז הוא טעות הקולמוס וצ"ל הש"ג). גם לא הי'
פוסק כהרמב"ן רק שהי' מעתיק, דעתו, וזה פשוט ואינו צריך
לפנים והיינו דהי' חושש לזה, כמ"ש בגליון רל"ח והיינו
הך ומ"ש דמ"מ חושש רבינו בקו"א סק"ג לדעת הרמב"ן לפי הפי'
דאוסר בכליסו גם במתיירא - אינו כן דז"ל בקו"א סק"ג:
"אלא דמ"מ בר"ה, אין להקל גבי ריצה כשעקר משחשיכה כיון
שיש חולקים לגמרי, על היתר זה והמתירין עצמם הזכירו
מבע"י מנ"ל להקל משחשיכה" היינו דמה שאין להקל בר"ה
משחשיכה הוא לא מפני שיש חולקים לגמרי על היתר זה דהיינו
הרמב"ן לפי פירוש הב"י והא"ר, אלא מפני שהמתירין עצמן
(דהיינו הסה"ת ודעימ'ל) הזכירו מבע"י ופשוט.

ומ"ש בהקו"א "אבל בש"ג ז"א והמ"א כ"כ מדעתו" הוא
פשוט וכמ"ש גם בגליון רלח דמ"ש הש"ג דבכרמלית בכל ענין
שרי הכוונה אף משחשכה אמנם מה שהעתיק המ"מ לשון הש"ג
כרוך דהכוונה לכו"ע, גם להרמב"ן ולא דיבר המ"א כלל מענין
אם יכול לרוץ גם משחשיכה בר"ה בזה"ז. ומ"ש רבינו בקו"א
סק"ג עיקר כוונתו להוציא מפ"ל הפמ"ג שפי' אף ביכול להוליך.
פ"פ מד"א.

ומ"ש דאין לחלק בזה בין עיירות הגדולות בזה"ז ובין
זמן אדמוה"ז, הנה לא ידעתי למיכוין בשם "רבינו" אמנם זה
פשוט דבזה"ז יש ס' רבוא וכמ"ש באריכות בתו"ש חט"ו
במילואים ובנועם.

יוסף יצחק קעלער
- תלמיד בישיבה -

ח. בפרשת חקת רש"י ד"ה: ואת בעירם (כ, ח):
מכאן שחס הקב"ה על ממונם של ישראל.

ולכאורה צריך ביאור:

א) בפרשת מצורע (יד, לא) כותב רש"י בד"ה ולא יטמא
כל אשר בבית: ... ועל מה חסה תורה... הא לא חסה התורה אלא
על כלי חרס וכו'. הרי גם משם אנו יודעים שחס הקב"ה על
ממונם של ישראל וא"כ למה אומר רש"י בפרשת חקת: מכאן שחס
וכו'.

ב) למה לא אומר רש"י בפרשת מצורע: מכאן שחס וכו'.

ג) מהיכן יודע רש"י שהטעם הוא מפני שחס על ממונם של ישראל, אולי הטעם הוא מפני צער בעלי חיים וכמו שכתוב: "ורחמיו על כל מעשיו" (היינו לאו דוקא בהמות של ישראל). וכן כתיב: "נותן לבהמה לחמה", ולכאורה הי' מתאים יותר שרש"י יאמר: מכאן שחס הקב"ה (גם) על צערן של בעלי חיים (או בלשון כדומה לזה).

ד) הרי הי' מעשה כעין זה בפרשת בשלח (יז) ורש"י מזכירו גם בפרשתינו בד"ה פעמים (כ, יא), וגם (בפרשת בשלח יז, ו) נאמר: "...ויצאו ממנו מים ושתה העם" - אבל לא נאמר ואת בעירם, כמו בפרשתינו.

וא"כ אינו מוכן לכאורה: אם הקב"ה חס על ממונם של ישראל למה לא כתוב שם (בפרשת בשלח) שישתה גם בעירם, ולמה המתין הכתוב בלימוד זה עד פרשת חקת.

הרב וו. ר.
- ברוקלין נ. י. -

ח ס י ד ו ת

ט. בתניא ח"ב פ"ב כאשר מבאר דבריאה יש מאין הוא פלא גדול יותר מקריעת ים סוף, כותב "ואילו הפסיק כו' היו המים חוזרים וניגרים כו' ולא קמו כחומה כו' אף שהטבע הזה במים גם כן נברא ומחודש יש מאין שהרי חומת אבנים נצבת מעצמה בלי רוח רק שטבע המים אינו כן וכ"ש וק"ו. בבריאת יש מאין כו'".

בפירוש "אף שהטבע הזה במים גם כן כו'" ידועה השקו"ט על איזה טבע קאי, שניצב או שניגר. בפלח הרמון להרר"ה מפאריטש מפרש על הטבע החדשה במים להיות נצב כמו נד שאינו חידוש גמור כי כבר יש טבע זאת בעולם בחומת אבנים כו' א"כ כ"ש וק"ו הוא בהתהוות יש מאין שהוא חידוש גמור כו'.

אבל כ"ק אדמו"ר שליט"א (הובא בלקוטי ביאורים לתניא שם. ועוד) מפרש שקאי על מה שמים "נגרים במורד כדרכם וטבעם", שטבע זה הוא בריאה נוספת על בריאת המים עצמם ואינו הכרחי שהרי ישנם נבראים שהם נצבים מעצמם בלי רוח וכמו חומת אבנים. ובזה מגדיל הק"ו, שאם בשידוד טבע שני בכל זה ע"י שהוא כבר נברא ומחודש צ"ל דבר המשדר טבע זה בתמידות, עאכו"כ בהנוגע לענין שהוא נברא ומחודש בטבע ראשון.

והנה ראיתי בד"ה החודש (הב') עטר"ת (ריש ע' שכד)

וזלה"ק: ומ"מ כ' בסש"ב ח"ב פ"ב שבריאית יש מאין הוא יותר פלא (מקרי"ס), מפני שמ"מ הרי כבר נמצא ב' הישים וכן הטבע האחרת כבר ישנה, וכמש"ש שהרי חומה של אבנים נצבת כו' רק שטבע המים אינו כן, והיינו שהטבע כבר נמצא בעולם ונשתנה ונחלף מהנברא כו'.

ולכאורה מפורש שבהתיבות "שהרי חומה של אבנים כו'" בא אדה"ז להוכיח (לא שטבע המים להיות נגררים הם טבע שני, כ"א) שטבע להיות נצב "כבר נמצא בעולם". והוא כפירוש הר"ה הנ"ל.

ולפלא קצת שלא מצאתי כליקוט פירושים ומ"מ לשער... היחוד והאמונה שיצא לאור בזמן האחרון שיהי' נעתק שורות הנ"ל מסה"מ עטר"ת, ואף לא צויין להן בהמראה מקומות.

הרב שמעון ברוך כהן
- ברוקלין נ.י. -

ש ל ח ו ת

ל. בשיחת ש"פ חוקת ש.ז. בתחלתה: עם שטייט אין קבלה ומרומז אין נגלה, אז נאך פאר די שבעת ימי בראשית איז געווען א שבת וואס מיני' מתברכין כולהו יומין (פון די ימי בראשית).

והנה לע"ע לא מצאתי בספרים ע"ד שבת שלפני שבעת ימי בראשית, ויש לחפש, ואבקש מקוראי הגליון שיעוררו ע"ז.

ולהעיר שעד"ז נתבאר גם בשיחת ש"פ נצבים כ"ז אלול תשל"ד ע"פ מאחז"ל דבכ"ה באלול נברא העולם, ולכאורה מזה שאומרים כ"ה אלול הרי"ז הוכחה דהי' (כ"ד) ימים וי"א חדשים שלפנ"ז והרי גם "זמן" הוא נברא, ונת' דמצד הענין ד"כמי נמלך בנשמותיהן של צדיקים" ברא הקב"ה את העולם "כאילו ווי דאס וואלט געקומען נאך כ"ד ימים און עלף חדשים פון עבודה" (וע"ד אדם וחווה שנבראו כבן עשרים), וזהו הענין דשבת שלפני שבעת ימי בראשית שלפני הבריאה כבר ישנו מציאות דשבת מצד הענין דבמי נמלך, עי"ש בארוכה.

* * *

בשיחה הנ"ל ס"ג נת' דבענין הלשון ישנה כמה דרגות: לשון הקודש; לשון של רשות - לשון הסכמי; לשון שהוא הפך לשון הקודש - זה לעומת זה.

ולכאורה יל"ע מהי הכוונה באופן הג' דישנה לשון

שהיא בדרגא למטה מרשות דהיינו למטה מק"נ (והיא גקה"ט?), וי"ל דאין הכוונה לכאורה דישנם ג' סוגים בלשונות, אלא דבסוג הב' גופא ישנה כמה תיבות שהם רע גמור ע"ד א) שם לשונות של עכו"ם (ראה אוה"ת נ"ך ח"ב ע' תתקה) וע"ד ב) המבואר במורה נבוכים ח"ג פ"ח במה שנקרא לשוננו לשון הקודש כי לא נמצא בו לשונות ידועות דלעו"ז, דלשונות אלו י"ל דהם מסוג השלישי הנזכר בהשיחה.

* * *

בדרישה לטור יו"ד סרמ"ו סק"ב (שנת' בארוכה בהתוועדות) כ' וז"ל: "...מביאין ראי' מהא דאמרינן ס"פ בתרא דנדרימ תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום... דהא דתנא דבי אליהו כו' כבר כתב רש"י שם כל השונה הלכות פירוש הלכות פסוקות". עכ"ל.

(ולכאורה במ"ש בס"פ בתרא דנדרימ הוא טעות וצ"ל בס"פ בתרא דנדה).

במ"ש ד"כבר כתב רש"י שם כל השונה הלכות פירוש הלכות פסוקות" - י"ל דהרי בפירוש רש"י בנדה שם כ' "משנה וברייתא והלכה למשה מסיני".

אחד מהתלמידים

יא. בהתוועדות ש"פ חקת ש.ז. שאל כ"ק אד"ש מהמובא ברש"י (פרק כ"א פסוק ז') ד"ה ויתפלל משה: ומפרש מכאן למי שמבקשים ממנו מחילה שלא יהא אכזרי מלמחול: ושאל כ"ק אד"ש מהו מכאן למדים שצריך למחול הרי גם קודם לזה ה"י פגיעה במשה ומשה התפלל עבורם וכן אברהם התפלל עבור אבימלך מהו מכאן?

וביאר כ"ק אד"ש שישנם שני ענינים א) תפילה: דהיינו כשפוגעים בת"ח ישנה קפידה והת"ח מתפלל שהקפידה לא תזיק ויהי' כל טוב אבל הקפידה קיימת. ב) ויש ענין שהקפידה מבוטלת מחילה גמורה, ומכאן (המשך הענין) "מועשה לך" משלך שלקח מרכושו להציל בני"י מזה הוא הוכחה שלא זו בלבד שהתפלל עבורם שהקפידה לא תזיק אלא שהתבטלה הקפידה והי' מחילה גמורה ומכאן (מועשה לך) למדים... שלא יהא אכזרי מלמחול ע"כ.

ולכאורה צריך להבין ביאור הנ"ל דהרי זה שמשה עשה שרף משלו הרי זה ה"י ע"פ ציווי ה' ? ויאמר ה' אל משה עשה לך שרף.

אילו ה"י עושה השרף משלו בלא ציווי הרי זה הוכחה

שהוא) שמחל מחילה גמורה אבל מאחר שזה ה' עשה לך משלך ה' ע"פ ציווי ה' לכאורה מהי ההוכחה שמחל לגמרי?

ואולי יש לומר שההוכחה היא מעצם העובדה שה' הורה לו לעשות משלו "עשה לך" בזה בא להורות שיהא מוחל מחילה גמורה.

דישנם שני ענינים כנ"ל (כשפוגעים בת"ח) א) תפילה שהקפידה לא תזיק לישראל אבל מ"מ הקפידה קיימת אצל הת"ח. (מאחר שכל ת"ח שאינו נוקם ונוטר כנחש אינו ת"ח) שזה שייך לכבודו (הפרטי) של התלמיד חכם ב) מחילה גמורה גם על כבודו.

ומזה שה' הורה לו שכפרתם של ישראל שע"י עשיית השרף יהי' "עשה לך" משלך מרכושו (הרי בא להורות שמשם ימחול מחילה גמורה) בזה שמשם יבזבז מרכושו עבור בני"י, הרי הוכחה שהכפרה של בני"י הוא גם בענין ששייך למשה מצד עצמו. וע"ד הקפידה של ת"ח ששייך לכבודו של ת"ח. (הגם שזה לא יזיק לבני"י).

משה עזאגורי
- תות"ל 770 -

יב. בהתוועדות ש"פ במדבר ש.ז. (הנחות בלה"ק ס"ז) ביאר תוכן הענין ד"שלישי" ומבאר החילוק שבין א' ב' וג', אחד מורה על גילוי אלוקות בלבד (יום אחד - שה' הקב"ה יחיד בעולמו וכן חדש הראשון שנגלה עליהם ממ"ה הקב"ה), שני מורה שישנה מציאות נוספת - מציאות העולם ושלישי מורה על החיבור של ב' הדברים ע"י שממשיכים גילוי אלוקות בעולם, ע"כ. ואפ"ל שג' מדריגות אלו הן כנגד ג' מדריגות של עצם טוב וממלא: דמספר אחד מורה על השובב דענין השובב הוא שאין לו קשר ישר עם עניני העולם אלא סובבם מלמעלה ולפניו כל עניני העולם הם כאין ואינו מתפעל מהם היינו שיש גילוי אלוקות בלבד, מספר שני מורה על הממלא שהוא אור שמתלבש בעולמות ומתפעל מעניני העולם כמו הנשמה שמתפעלת ממקרי הגוף היינו שישנו מציאות העולם, והעצם בודאי שאינו מתפעל מעניני העולם והוא למעלה באין ערוך גם לבחי' סובב אבל גילוי העצם אפשר להיות רק בגשמיות העולם בקיום התומ"צ בפועל וכמו"כ בריאת עוה"ז הגשמי אפשרי להיות רק בכח העצמות שמציאותו מעצמותו (כמ"ש בפ"כ מאגרת הקדש) דנעוץ תחילתו בסופן דוקא וזה ענין גילוי אלוקות בעניני העולם דוקא שמורה המספר שלישי וזה תכלית הכוונה דדירה בתחתונים דוקא.

ואפשר לקשה זה גם עם מ"ש בסוף ההתוועדות (סל"ג):

ועד שבאים לסיום פרשת נשא - שבה מדובר אודות קרבנות הנשיאים כפי שהם באופן של אחדות הן ביום הראשון שאז היו כולם "בכח" והן ביום האחרון שאז ישנו המספר הכללי והסך הכל דכל קרבנות הנשיאים בפועל "כאיש אחד בלב אחד", ע"כ, ובזה גם מודגש את ג' ענינים הנ"ל ביום הראשון הוא בדוגמת ענין דאחד הנ"ל שעוד אין מציאות של פירוד וכולם כלולים בכח, ואח"כ ישנו ההקרבה דכל נשיא ונשיא בפ"ע וביום אחרון הוא בדוגמא השלישי הנ"ל שיש חיבור הנפרדים וכמו שביאר זאת כ"ק אד"ש בהתועדות דפ' נשא ש.ז. שזה החילוק בין אהבת ישראל הבאה מצד הנשמה ואחדות ישראל הבאה מצד הגוף.

וי"ל שזה בדוגמת ג' ענינים התפילה תורה ומצוות וכמ"ש בהתועדות בהערות הזהר דשבת פ' נשא שענין התורה בא מלמעלה למטה ואינה משתנה אלא כמו שהיא למעלה באה למטה (בדוגמת ענין הסובב הנ"ל בענין "אחד"), וענין התפילה הוא עבודת המטה (עבודת הנבראים בדוגמת ענין שני - מציאות העולם) וענין המצות הוא בא מלמעלה למטה ומשנה את המטה (בדוגמת ענין השלישי הנ"ל).

* * *

בהתועדות הנ"ל (הנחות בלה"ק ס"י) כותב: כל ישראל עמדו בתנועה של תשוקה וגעגועים לקבלת התורה אבל אעפ"כ ה' התחלקות ביניהם הלינו שההכנה למ"ת גופא ה'י אצל כאו"א בהתאם לדרגת נשמתו ואופן עבודת "חסד שבחסד" גבורה שבחסד" וכיו"ב שהרי "אין דעותיהם שוות" (וע"ד החילוקי דעות שבתורה אשר אלו ואלו דא"ח), עכ"ל.

ולהעיר שבימי ספה"ע מתו תלמידי ר"ע, ובהתועדות ש"פ בחוקותי ש.ז. ביאר הטעם שלא נהגו כבוד זב"ז שזה נבע ממה ש"אין דעותיהם שוות" וכ"א הבין דבריו של ר"ע לפי דרכו ודעתו (ע"ד שמאי והלל שקבלו משמע'י ואבטליון), וזה יותאם להפליא עם מ"ש לעיל וכפי מנהגינו שנוהגים אבלות משך כל ימי ספה"ע (וגם לפי הדעה שבל"ג בעומר פסקו מלמות אפ"ל ע"פ מ"ש בסידור שער ל"ג בעומר שבל"ג בעומר ישנו כבר הסיום של ספיקת העומר שהעיקר הוא בה' מדות הראשונות עד הוד שבהוד ואכמ"ל).

שמאי ענדע

**לזכותו ולזכות
בני משפחתו שיחיו**

**נדפס ע"י
א' מאנ"ש שיחי'**